

MEDIEREA FAMILIALĂ

Medierea familială s-a născut în S.U.A. în anii 70. Primele studii au fost făcute de un avocat, J. Cowlson, care, pornind de la tehnicile arbitrajului, a încercat să reducă efectele traumatice ale divorțului.

O.J. Coogler, avocat în Atlanta, deschide primul centru de mediere privat. El face medierea cunoscută lumii prin publicarea în 1978 a cărții intitulată „Structura medierii în divorț: o carte pentru mediatorii familiali”. Urmează cartea scrisă de J.M. Haznes, asistent social și profesor de științe sociale: „Medierea divorțului: un ghid practic pentru psihologi și consilieri”.

Statul California a fost primul care a adoptat o lege prin care părinții care se aflau în conflict privind încredințarea copiilor trebuie să discute cu un mediator. Recurgerea la mediere se generalizează rapid pe întreg teritoriul S.U.A. și ajunge și în Canada. Aici însă, medierea familială nu face obiectul unei legi, deoarece legislativul nu dorește să-i confere un caracter obligatoriu, dar introduce această posibilitate prin legea divorțului din 1985.

Medierea a apărut în Franța la finele anilor 80 și se inspiră din modelul canadian prevăzând un demers voluntar al participanților la acest proces.

În 1990, este organizat în Franța primul congres european privind medierea familială; acesta reunește 500 de participanți de 8 naționalități diferite, precum și 15 profesii diferite.

În România, medierea este reglementată prin Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator. Conform art. 1 alin. 1 din Lege „*Medierea reprezintă o modalitate facultativă de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate și confidențialitate*”.

La art. 2 sunt enumerate domeniile în care medierea poate fi aplicată în România: „*părțile, persoane fizice sau persoane juridice, pot recurge la mediere în mod voluntar, inclusiv după declanșarea unui proces în fața instanțelor competente, convenind să soluționeze pe această cale orice conflicte în materie civilă, comercială, de familie, în materie penală, precum și în alte materii*”.

Statisticile date publicității de Eurostat arată că familia tradițională europeană nu mai este ce a fost odată. Instituția căsătoriei nu s-a demodat încă, dar varianta divorțului este adoptată mult mai ușor decât odinioară. Concret, spun studiile Eurostat, în 2004, în UE au avut loc în jur de 2,2 milioane de căsătorii și aproape un milion de divorțuri.

Recomandarea Comitetului Miniștrilor cu privire la medierea familială promovează utilizarea medierii familiale în calitate de instrument eficient de reglare a conflictelor familiale; ea stabilește anumite principii având legătură cu domeniul, organizarea și procesul medierii, precum și cu statutul acordurilor obținute prin mediere, cu relațiile între mediere și procedurile în fața autorităților competente judecătorești sau altele, cu promovarea medierii și accesul la mediere.

Rezultatele cercetărilor privind folosirea medierii și experiențele mai multor țări în acest domeniu demonstrează faptul că recurgerea la medierea familială ar putea:

- ✘ să îmbunătățească comunicarea între membrii familiei;
- ✘ să reducă proporțiile conflictului dintre părțile aflate în litigiu;
- ✘ să conducă la o rezolvare amiabilă;
- ✘ să asigure continuitatea legăturilor dintre părinți și copii;
- ✘ să contribuie la reducerea costurilor economice și sociale produse de separare sau divorț, atât pentru părți, cât și pentru State;
- ✘ să reducă perioada de timp necesară soluționării conflictului;

Medierea familială poate fi aplicată în orice litigiu dintre membrii aceleiași familii între care există legături de sânge sau prin căsătorie, precum și a celor între care există sau au existat legături de familie, așa cum prevede legislația națională.

Medierea internațională poate fi considerată o metodă adecvată ce permite părinților să organizeze sau să reorganizeze custodia și dreptul la vizită, sau să rezolve neînțelegerile apărute ulterior hotărârilor care privesc aceste chestiuni. Cu toate acestea, în eventualitatea îndepărtării sau a reținerii copilului împotriva legii, nu trebuie să se recurgă la medierea internațională, dacă acest lucru va întârzia returnarea rapidă a copilului.

Având în vedere natura deosebită a medierii internaționale, mediatorii internaționali trebuie să fie instruiți special în acest scop.

Medierea familială nu este un remediu universal care permite rezolvarea tuturor problemelor familiale evitând astfel supraîncărcarea jurisdicțiilor competente pentru litigiile familiale (adică divorțul, supravegherea și dreptul la vizită, pensia alimentară, partajul bunurilor, succesiunea etc).

Este important a se evita ca medierea în justiție să nu devină calea rapidă și mai puțin costisitoare care va fi rezervată celor care nu pot plăti justiția clasică; medierea în justiție nu trebuie să devină justiția celor săraci. Ei evocă, de asemenea, dificultățile mediatorilor de a dezvălui, chiar de a redresa dezechilibrele puterilor dintre părți, în special în contextul violențelor domestice sau altor agresiuni conjugale.

Egalitatea sexelor trebuie să fie garantată în medierea familială la fel ca și în sistemele de justiție familială în general. În orice mediere familială, este convenabil să se supravegheze ca nici bărbatul, nici femeia să nu se afle pe poziție de inferioritate din cauza unei inegalități de putere – fie că aceasta se datorează violențelor suportate de una din părți, incapacității sale de a-și prezenta clar punctul de vedere (spre exemplu, din cauza problemelor de toxicomanie, alcoolism sau sănătate mintală), poziția sa dezavantajată pe plan afectiv sau financiar (spre exemplu, din cauza că se ocupă de copii și nu a lucrat în afara familiei). Atunci când, din cauza unui astfel de dezechilibru de puteri, medierea familială duce la un acord în mod vădit inechitabil, el nu trebuie să fie garantat de mediator, nici aprobat de un judecător.

Primul scop al medierii nu este de a ușura activitatea instanțelor judecătorești, ci de a restabili, cu ajutorul unui profesionist instruit pentru mediere, comunicarea redusă între părți.

Medierea se desfășoară, atât la inițiativa proprie și voluntară a părinților care se adresează unui mediator profesionist cu ajutorul căruia ei să hotărască împreună un proiect de viață, durabil pentru ei și pentru copiii lor, cât și la sugestia instanțelor de judecată.

Medierea familială este un dialog desfășurat într-o atmosferă pașnică, menit să înfrunte și să rezolve conflictele chiar în momentul despărțirii, restabilind o comunicare între părți.

Medierea familială este o modalitate prin care cuplurile care se despart sau care s-au despărțit deja pot alege să înfrunte și să-și rezolve conflictele, în scopul ajungerii la un acord care să corespundă nevoilor fiecărui membru al familiei, într-un mod avantajos pentru toți, astfel încât toate părțile să câștige și niciuna să nu piardă.

Ce nu este medierea familială?

- nu este terapie de cuplu sau familială.
 - nu este consultanță juridică.
 - nu impune acorduri care să nu fie hotărâte de persoanele implicate.
- La medierea familială se poate apela:

- ✓ Înainte de începerea procesului de divorț;
- ✓ În timpul divorțului.
- ✓ După divorț în cazul în care este necesară revizuirea înțelegerilor precedente.

În momentul de criză pe care îl reprezintă despărțirea, copiii resimt tristețe, durere, frică, sentimentul de pierdere, vină, fantezii de reîmpăcare, mânie, senzații de singurătate, dificultăți în raporturile cu părinții, dar și cu ceilalți oameni. Sunt fenomene normale, temporare, legate în mod firesc de despărțire și destinate să se rezolve în timp, dacă părinții sunt în măsură să protejeze copiii de aspectele conflictuale cele mai încrâncenate, garantându-le posibilitatea menținerii unui raport apropiat cu ambii părinți, evitând a-i folosi ca un instrument de luptă în conflict.

Dar copilul nu este singurul care suferă; și părinții riscă să rămână încarcerati într-o situație dramatică pentru că, fiind legați afectiv de propriii copii, se găsesc în dificultatea de a nu se înțelege, de a nu colabora pentru bunăstarea lor.

Medierea familială își propune să mențină ambele părți responsabile, evitând noțiunea de victorie a unei părți sau a alteia și comparația dintre părinți "buni" și părinți "răi".

În cadrul procesului de mediere se pot rezolva de asemenea și problemele privind împărțirea bunurilor comune, evitând procesele lungi și costisitoare, financiar și emoțional, spre binele părinților și al copiilor.

Medierea familială nu trebuie să aibă niciodată loc la domiciliul părților sau al mediatorului.

În cadrul medierii se oferă:

- Un loc neutru de întâlnire.
- Un specialist care ajută părțile să găsească propria cale de înțelegere, cea mai satisfăcătoare pentru ei și pentru copiii lor.
- Timpul necesar pentru a ajunge la o înțelegere.
- Confidențialitate.

Idealul ar fi ca părțile să apeleze la mediere înainte de începerea procesului de divorț, dar medierea se dovedește în egală măsură eficace și ulterior acestui moment.

Medierea în cazurile de violență în familie este prevăzută de Legea nr. 217/2003.

Cazurile de violență în familie pot fi supuse medierii la cererea părților. Persoanele cu atribuții în instrumentarea unui caz de violență în familie vor îndruma părțile în acest sens.

Prevenirea situațiilor conflictuale și medierea între membrii familiei se realizează prin intermediul consiliului de familie sau de către mediatori autorizați.

Consiliul de familie este format din membrii familiei care au capacitate deplină de exercițiu, conform legii. Nu pot exercita calitatea de membru al consiliului de familie cei care, potrivit legii, sunt în executarea unei pedepse sau măsuri privative de libertate ori care, pentru a participa la lucrările consiliului de familie, ar trebui să încalce interdicția de a părăsi localitatea.

În consiliul de familie participă și tutorii, pentru membrul de familie pe care îl reprezintă.

Întrunirea consiliului de familie se poate face la propunerea unuia dintre membrii acestuia sau a asistentului familial.

Dacă dorești ca fostul partener să nu-ți cunoască actuala adresă și numărul de telefon, deoarece a fost violent și te temi pentru securitatea ta și a copiilor, este bine să îi comunici acest aspect mediatorului. Acesta poate stabili și locuri separate pentru așteptare astfel încât părțile să nu se întâlnească înaintea medierii. Medierea familială este pentru toate tipurile de persoane: căsătorite și necăsătorite, tineri și bătrâni, cu sau fără copii, bunici, părinți vitregi și chiar copii, dar este, în principal, pentru părinții a căror căsnicie a luat sfârșit. Nu este pentru a-i ajuta să se împace.

În Anglia mediile care au loc în interesul copiilor sunt gratis sau au un cost scăzut care depinde de venitul părților. Cele privind finanțele și împărțirea proprietăților se taxează.

Ce se poate media:

- contactele părinților cu copiii,
- locuința copiilor;
- comunicarea;
- suportul financiar;
- petrecerea vacanțelor și sărbătorilor;
- împărțirea proprietăților;
- împărțirea lucrurilor pe care le posedă;
- pensia;
- datoriile;
- cine are grijă de rudele în vârstă;
- educația copiilor.

Timpul mediu alocat medierii este de 4-5 ședințe și depinde de circumstanțele individuale, de numărul și complexitatea problemelor care trebuie rezolvate și de flexibilitatea părților privind zilele de întâlnire.

Întrebările obișnuite sunt:

- Cu cine vor locui copiii?
- Cine va decide în privința vieții de zi cu zi?
- Când își va petrece timpul cu ei și celălalt părinte?
- Cu câți bani va contribui fiecare părinte la creșterea lor?
- Cine va plăti facturile?

- Cine va sta în casa familială?
- Cum se va împărți totul?
- Dar conturile bancare?
- Un soț va continua să-l întrețină pe celălalt după căsătorie? Dacă da, pentru cât timp?
Oricare dintre soți poate părăsi medierea, în orice moment, dacă i se pare că nu dă rezultate.

Mediatorul nu ia locul avocatului, iar părțile sunt încurajate să angajeze un avocat cu care să parcurgă înțelegerea finală înainte de a o semna.

Câteodată, oamenii vorbesc, dar nu se înțeleg complet unii pe alții. Este posibil să nu cunoască anumite lucruri sau să le vadă diferit. Mediatorul va reformula informația astfel încât ea să fie transmisă corect și înțeleasă.

Există câteva reguli de bază în mediere:

- Încercați să nu vă întrerupeți unul pe celălalt, ascultați punctul de vedere al fostului partener – mediatorul se va asigura că vă exprimați amândoi punctul de vedere;
- Este normal să fiți furioși, dar asta nu înseamnă să începeți să țipați, să înjurați sau să vă insultați reciproc;
- Dacă deveniți stresat, puteți să-i spuneți mediatorului și să obțineți o pauză de câteva minute pentru a vă calma.

În ceea ce privește participarea copiilor în cadrul medierii familiale, mediatorii nu au un punct de vedere comun; totuși, ei respectă o regulă fundamentală: copilul trebuie ferit de toate situațiile care l-ar confrunta cu decizii ce nu au fost asumate de ambii părinți. Introducerea sa în procesul de mediere presupune că părinții au convenit deja asupra organizării vieții după divorț și asupra consecințelor acestuia. Aceasta înseamnă că minorul poate fi prezent la finalul medierii, pentru a-și asculta părinții care îi prezintă deciziile luate. Astfel, copilul nu poate orienta deciziile părinților, dar le furnizează informații suplimentare, de exemplu privind opțiunea școlară sau petrecerea timpului liber.

Mediatorul trebuie să acorde o atenție sporită bunăstării și interesului superior al copilului, trebuie să încurajeze părinții să se concentreze asupra nevoilor copilului și trebuie să le reamintească părinților faptul că principala lor responsabilitate este de a asigura bunăstarea copiilor lor, precum și necesitatea de a-și informa și consulta copiii în acest sens;

Unii mediatorii sunt special pregătiți pentru a se consulta cu copiii mai mari. Pot face asta doar dacă ambele părți sunt de acord și copilul se simte în largul lui în prezența mediatorului. Aceasta înseamnă că minorul se va întâlni cu mediatorul și va vorbi cu el despre aranjamentele propuse. Copiii se simt adesea fără putere, lăsați pe dinafară, atunci când părinții se ceartă pentru ei. Participarea în acest fel la procesul de mediere îi poate ajuta.

Sunt câteva întrebări pe care ar trebui să ți le adresezi când te gândești la copii:

- ✓ Cât de mult înțeleg ei?
- ✓ Ce ar trebui să le spunem?
- ✓ Cum va reacționa fiecare la planurile pe care noi le discutăm?
- ✓ De ce are nevoie fiecare copil?
- ✓ Ce vrea fiecare copil?

Este posibil să fi auzit că medierea nu este așa de stresantă ca un proces în instanță. Acest lucru nu este tocmai adevărat – medierea este stresantă în alt mod. Nu este atât de formalizată precum instanța, dar poate fi stresant să vorbești față în față cu fostul partener atunci când încă ai resentimente privind despărțirea. În situația în care nu puteți să stați în aceeași cameră cu fostul partener, unii mediatorii pot oferi mediere cu părțile aflate în camere diferite, el urmând să se deplaseze dintr-o cameră în alta.

La finalul medierii, nu ar trebui să simțiți că există un „câștigător” și un „pierzător”, ci că ați ajuns la un aranjament pentru viitor pe care amândoi puteți să-l respectați.

Studii de caz

Cazul 1.

Lucrurile au început să devină și mai dificile când Chris s-a mutat din locuința familială în apartamentul iubitei sale. Chris și soția sa Elaine au fost de acord că relația lor se terminase dar discuțiile privind timpul petrecut cu copiii au escaladat atât de mult încât aceștia au devenit clar afectați de conflict. Matthew în vârstă de 7 ani devenise obraznic la școală și deranja orele iar Claire în vârstă de 4 ani nu putea să doarmă noaptea. Avocatul lui Chris a sugerat medierea ca o posibilă soluție.

Deși Elaine a fost sceptică la început, a acceptat medierea ca o modalitate de rezolvare a impasului. Mediatorul lor, Jen, i-a ajutat să înțeleagă poziția fiecăruia precum și nevoile copiilor. După 3 ședințe de mediere au reușit să ajungă la o soluție amiabilă, urmând ca după 6 luni să revadă programul de vizite. „Copiii sunt în mod cert mai fericiți și mai liniștiți iar eu și Chris nu mai sărim unul la gâtul celuilalt de fiecare dată când sună” spune Elaine.

Cazul 2.

Povestea lui Sue

Eram cu Dave de aproape 15 ani și aveam împreună 3 copii când ne-am separat. Suspectam că are o aventură și într-o noapte a recunoscut și a plecat. În următoarele săptămâni ne-am certat mult, mai ales în privința copiilor. Îmi era frică să nu-i pierd așa că am apelat la un avocat. În timp ce-l așteptam am văzut o reclamă la mediere. Nu auzisem înainte de așa ceva dar avocatul mi-a explicat că era pentru cupluri care divorțau și aveau nevoie de cineva care să le ajute să-și reglementeze lucrurile pentru viitor. M-am îndoit că ar avea efect, mai ales că eram stresată de ideea de a fi în aceeași încăpăre cu el. Nu eram sigură că aș putea să dau ochii cu el pentru că încă mă simțeam rănită. Avocatul mi-a explicat că pot să mă întâlnesc cu mediatorul înainte. Am fost surprinsă când Dave a acceptat medierea. Întâlnirile au fost dificile la început. De fiecare dată când unul dintre noi spunea ceva celălalt sărea la gâtul lui dar mediatorul ne reamintea că facem asta de dragul copiilor. Chiar și atunci când eram supărată pe Dave pentru ceea ce-mi făcuse știam că este un tată foarte bun. Am avut nevoie de 6 ședințe ca să ajungem la o înțelegere. Copii stau cu mine și dorm la Dave 2 nopți pe săptămână iar în săptămâna următoare stau în week-end. Am stabilit și cum să împărțim chiria și banii pentru copii. A fost mai bine decât puteam să sper.

Povestea lui Dave

Am fost cu Sue foarte mult timp dar de când s-au născut copiii nu mai aveam timp unul pentru celălalt. Am început să mă văd cu cineva de la muncă și pentru că mă simțeam vinovat i-am spus. După ce m-am mutat de fiecare dată când sunam să vorbesc cu copiii îmi trântea telefonul. După câteva săptămâni am primit un telefon de la un mediator. Mi-a spus că Sue l-a contactat și că dorește medierea. Am fost suspicios la început. Am decis că nu aveam nimic de pierdut așa că am mers la mediere. Zece zile mai târziu am avut prima noastră sesiune. A fost dificilă. La capătul acestei sesiuni am decis că pot să-i văd pe copii două seri pe săptămână înainte de culcare și în week-end. Am stabilit o altă sesiune peste 3 săptămâni ca să vedem cum decurg lucrurile și să împărțim banii și apartamentul.

Nu am crezut că voi putea să discut cu Sue dar mediatorul ne-a ajutat să realizăm că deși nu mai suntem împreună o să continuăm să fim părinți pentru totdeauna.

Cazul 3.

Am știut de la început că va fi imposibil să cădem de acord în ceea ce-i privește pe copii. Rabi dorea să îi ia la Bradford astfel încât mama și surorile lui să aibă grijă de ei. Numai că eu am avut întotdeauna grijă de fete și locuiam în Hazes de 2 ani. Fetele mele aveau prieteni aici. Am considerat că nu trebuie să fie rupte de școală și prieteni după ce trecuseră prin atâtea din cauza divorțului.

Am încercat medierea dar el a venit cu mama lui. Mediatorul nu a lăsat-o în cameră dar a așteptat la recepție și Rabi nu a făcut nici un compromis, nu îndrăznea cu mama afară.

După ce medierea a eșuat, a mers în instanță și a cerut ca fetele să locuiască cu el. Judecătorul a sugerat mediere. I-am spus că da, dar fără succes. Judecătorul a cerut

o investigație din partea Protecției copilului și a familiei. O reprezentantă a serviciului a venit în vizită, a vorbit cu mine și cu fetele, a fost la școală, a vorbit și cu Rabi, cu mama și cu surorile lui. Câteva luni mai târziu avocatul mi-a spus că în raport se recomandă ca fetele să locuiască cu mine și să-și petreacă cel puțin 2 sărbători pe an cu tatăl și familia lui. În instanță judecătorească a fost de acord cu recomandarea și a sugerat medierea pentru a stabili sărbătorile. Sper că Rabi va veni fără mama sa de această dată, spune Sahla.

ALEXE ILEANA

BIBLIOGRAFIE:

- ✓ Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator publicată în Monitorul Oficial nr. 441 din 22 mai 2006;
- ✓ Decretul nr. 738/2006 pentru promulgarea Legii privind medierea și organizarea profesiei de mediator publicat în Monitorul Oficial nr. 441 din 22 mai 2006;
- ✓ Hotărârea nr. 5/2007 pentru aprobarea regulamentului de organizare și funcționare a consiliului de mediere publicată în Monitorul Oficial nr. 505 din 27 iulie 2007;
- ✓ Hotărârea nr. 12/2007 pentru aprobarea standardului de formare a mediatorului publicată în Monitorul Oficial nr. 713 din 22 octombrie 2007;
- ✓ Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, cu modificările și completările ulterioare publicată în Monitorul Oficial nr. 367 din 29 mai 2003;
- ✓ Convenție asupra relațiilor personale privind copii, Strasbourg, 15.05.2003;
- ✓ Recomandarea 1639 (2003) 1 a Comitetului Miniștrilor privind Medierea familială și egalitatea sexelor;
- ✓ Recomandarea Nr. (98) 1 a Comitetului Miniștrilor Către Statele Membre;
- ✓ Medierea conflictelor, autor Nicolae Voiculescu, editura Universității Titu Maiorescu, București 2007;
- ✓ Eficiența și echitatea justiției, autor Cristi Danileț, noiembrie 2006
- ✓ <http://www.mediere.ro/>
- ✓ <http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana>
- ✓ <http://www.familymediationscotland.org.uk/>
- ✓ <http://mediationcentre.com/>
- ✓ <http://www.mediation-familiale.org>
- ✓ <http://www.familymediationhelpline.co.uk>